

„Danferen“, et halvugentlig Nyheds- og Oplysningsblad for det danske Folk i Amerika, udgivet af DANISH LUTH. PUBL. HOUSE, Blair, Mo.

„Danferen“ udkommer hver Tirsdag og Fredag. Pris pr. Aargang. De forenede Stater \$1.50. Ublanet \$2.00. Bladet udsendes i Forskud.

Bestilling, Betaling, Abtælingsforandring og andet angaaende Bladet adresseres: DANISH LUTH. PUBL. HOUSE, Blair, Mo.

Redaktør: A. M. Andersen. Alle Bidrag til „Danferen“'s Indhold: Afhandlinger, Korrespondancer og Artikler af enhver Art, bedes adresseret: A. M. Andersen, Blair, Mo.

Entered at Blair Postoffice as second class matter.

Advertising Rates made known upon application.

I Tilfælde af Uregelmæssigheder ved Modtagelsen bedes man klage til det nærliggende Postvæsen. Skulde det ikke hjælpe, bedes man henvende sig til „Danferen“'s Kontor.

Naar Afsender henvender sig til Folk, der abonnerer: Bladet, enten for at købe det eller for at faa en Uplæsning om det, bedes de altid omtale, at de faa Abonnementet i dette Blad. Det vil være til gavnlig Nytte.

Det er nu paa Fredag (24. Juni) Prof. Væggild kommer her og vil holde Foredrag, Nr. 3 Eftermiddag paa Courtshuset. Og i Gaar fik vi Svar paa en Høvedningskomitee, at den havde lovet Professorene ikke at arrangere mere end eet Foredrag een Dag, men der vil næppe være noget til Ginder for, naar vi anmoder ham derom, at han taler lidt paa Dansk, naar han besøger Dana College. Vi tilføjer os derfor at beramme dansk Møde for ham paa Dana College Fredag Aften Nr. 8. Landsmænd i Blair og Omegn lad os faa møde disse ærede Gæster (Prof. og Fru Væggild) fra det nordatlantiske Universitet saa talrigt som muligt.

Den forenede norske Kirke har iflg. „Luth.“ begyndt en Mission i Teller, Alaska. Past. G. M. Tjernagel i Stanwood, Wash., har taget imod kald til at virke i denne Mission.

Den danske Kirkes Præst i Omaha Pastor Schousboe-Jensen er bleven udnævnt til Sognepræst for Taps Menighed i Ribe Stift. Miss. Jaa har atter en af denne Kirkes „Danmarkspræster“ forladt Arbejdsmarkedet herovre.

Enkedronning Alexandra skal ifølge Telegrammerne vedkommende have ladet det kongelige Flag vaje over Paladset, hvori hun boer, skønt det kun er Kongen, der har dette Privilegium. Kong George har indtil i Dag roligt fundet sig i sin Moders Nykker; men Dronning Mary kalder det vistnok Svigermodernykker, og hun skal da ogsaa være lidt irriteret over denne Tager-sig-Prised.

De første Resultater af Folketællingen begynder nu at komme for Dagen. Det skal bl. a. være konstateret, at Præsterne her i Landet gennemsnitlig faar en aarlig Løn af 663 Dollars. Naar man saa mindes, at ikke saa Præster i de store Byer faar flere Lønninger i aarlig Løn, saa forstår man, at der maa være andre Præster, som faar en meget lille Løn.

„Man er blind i sin egen Sag“. Sandheden af denne Paastand er ofte bleven stadfæstet og nu sidder Ruslands Forhold til Finland. Gentagende har haardt Uenslthed, politiske Partier og europæiske Regjeringer udtrykt deres Sympati med Finland og deres Overbevisning om, at den Løn, Rusland var i Færd med at vedtage, var grundlovsstridig, men — Ruslands Rigsduma handlede efter sit eget Syn paa Sagen og det endda med en forbeholdende stor Majoritet.

Chester W. Kingsley hørte en Gang en Præst spørge: „Hvorfor skulde en troende Forretningsmand ikke aabne en Konto for Herren i sin Hovedbog, og behandle denne Konto med al den Redelighed og Respekt, som han vilde anvende over for et Firma?“ Kingsley havde før bedt Herren om en Gaand til at fortælle om et Hjerte til at give. Nu svarede han: „Det vil jeg gøre.“ Og flere Aar efter jagde han til samme Præst, at over en halv Million Dollars var gaaet igennem denne Konto.

Socialisten Dr. Ledebour har i den tyske Rigsdag fremsat et Forslag, som fordrer, at Kansleren holdes ansvarlig for sit Ministeriums Handlinger over for Rigsdagen. Det vil med andre Ord sige, at naar Rigsdagsforsamlingen maatte foreslå noget, som Rigsdagen gaar imod, saa skal han og hans Ministerium resignere og lade en anden Regjering dannes ligesom i England. — Dr. Ledebour hævdede, at et Ministerium, som kun er ansvarligt over for Kejseren, ikke kan varetage Folkets Interesser ordentligt. En stor Majoritet stemte for Forslaget, og man mener, flere vilde have stemt for det, hvis det ikke var kommet fra en Socialist.

Europas uroligste D.

Det er ikke for meget sagt, at Kreta er Europas uroligste D. Den Brandfald, der i Maanedene har ligget og ulmet nede paa Balkan, Officersrevolten og dermed følgende Anarki i Grækenland, Gerningen i Sultanens Rige, og hele den politiske Spænding paa Balkanhalvøen — Alt stammer det fra Kreta og dens urolige Befolkning.

Men det maa siges i samme Øjeblik, at Uroen har dybere Aarsager. Naar den lille D er nærværdig i alle de gamle Europa i Tyr og Grækenland, saa skyldes det først og fremmest de saakaldte Vestsydelesmagter, der vaskende Opdræder. Det er England, Frankrig, Italien og Rusland, der har opmuntret Kretenserne til at handle paa egen Gaand. Da de fire Magter tog den lille D under deres Binger, var det netop for at befri den Befolkning mod Tyrkerne og jaavel direkte som indirekte loede de dens græske Befolkning fuldstændig Udsættelse fra Tyrkiet og Forening med Grækenland. Disse Røster blev ikke afkrævede, da Magterne trak deres Tropper bort fra D, og først med Tyrkiets Genrejsning ændrede Vestsydelesmagterne Taktik.

Den uafhængige Revolution gjorde i hvert Fald Sultanriget til et kollektivt Land, hvis Forhold Stormagterne ikke havde samme Ret til at blande sig i som under Abdul Hamids despotiske Regjering. Og hvad mere var: Revolutionen genskabte den tyrkiske Nationalsjæle og viste et Folk i Baaben, der var parat til at afvise al fremmed Indblanding. Ved Konstantinopels Generobring ved man, at den tyrkiske Hær ingenlunde stod tilbage for nogen Stormagts, og at den med Hensyn til Stærkelser og Uddannelse var i Stand til effektivt at støtte Folkets stærke nationale Krav.

Stormagterne maatte foreløbig opgive Planerne om Tyrkiets Deling og om personlig Fordel ved at blande sig i Sultanrigets Anliggender. Og saa havde de i Grunden ikke mere Brug for Kreta som Konfliktarsenal. De ideelle Formaal, hvormed de havde motiveret dens Besættelse, og Østjerne som Vestsydelesmagterne da let udenom. Nu var det jo forbundet med en vis Risiko at løsrive Kreta fra Tyrkiet og forene D med Grækenland, og denne Risiko ønskede Magterne ikke at løse, eftersom de ikke havde Udflugt til selv at opnaa noget.

Kan man fortænke Kretenserne i, at de ikke forlod denne løse Strategi? Selv en mindre vormaldig Befolkning kunde have søgt sig opfordret til at handle paa egen Gaand, da Østjerne ikke blev indfriet, men Magterne i Stedet gav status quo, forsat tyrkisk Overhøjhed. Østerrig tog selv sin Vid, Bulgarien blev anerkendt som Kongerige, og Kretenserne fulgte da Eft-

emplet og proklamerede dens Forening med Grækenland. I Kampens Hede havde jaavel Tyrkiet som Magterne andet at tænke paa, og de tog heller ikke videre Notits af den kretensiske Proklamation, men man kunde sige sig selv, at den ikke fik Lov til at staa ved Magt.

Begivenhederne har siden udviklet sig mod Øst. Den kretensiske Nationalforsamling traadte sammen og aflagde Ed til Hellenernes Konge, og da de tyrkiske Deputerede naturligvis nægtede dette, blev de udelukkede fra Nationalforsamlingen. Venizelos, den halvrevolutionære kretensiske Partifører, der spiller en Hovedrolle i den græske Statskomedie, tog derefter Ledelsen i sin Gaand og dannede en kretensisk Tremandsregjering. Denne Regjering erklærede, at den ikke under nogen Betingelse vil give de muslimske Deputerede Adgang til Nationalforsamlingen, og at den ikke vil acceptere nogen Ordning, der ikke medfører dens Forening med Grækenland. Det er dens Hensigt at jende en Deputation paa 10 Mand til Europa for over for Kabinetterne, Politikere og Blade at forklare, at der ikke kan forandres noget i de fuldstændige Kretensgerninger. Desuden paataanter Regjeringen nu at afbryde enhver Forbindelse med Tyrkiet, afskedige alle tyrkiske Embedsmænd og fjerne alle Voaben og Tegn, der kan minde om Forbindelsen med Tyrkiet. Endelig har Regjeringen begyndt at bevæbne Folket.

Mens alt dette gaar for sig, „forhandler“ Vestsydelesmagterne om, hvordan de paa en Gang skal tilfredsstille Kretenserne og imødekomme Tyrkiet, hvor Regjeringen protesterer og Folket forlanger Krig — mod Grækenland, der som jædvanlig skal holde for. Magterne skal snart være enige om en Ordning, der giver Kreta en autonom Stilling med en Guvernør, der skal tages fra en neutral Nation. En saadan Ordning maa jo Tyrkiet acceptere, eftersom det betyder status quo i Tyrkiets Hænder, men derimod er det givet, at Kretenserne aldrig med det Gode gaar med hertil. Og Tvangsforholdet vil medføre, at Befolkningen træffer sig tilbage til Bjergene og aabner Krig mod det tyrkiske Regimente, og saa har man netop den Tilstand, som Vestsydelesmagterne vilde redde D ud af.

I Tyrkiet er Stemningen for Krig, og der opfordres til at rejse den hellige Fane. Saa farlig er Situationen, at Storveziren har fundet det nødvendigt i Deputeretkammeret at gøre Rede for hele Spørgsmaalets Udvikling og vise, at Stormagterne selv er Skyld i Kriken, og samtidig erklærede han, at Regjeringen var parat til alt, om man gik Tyrkiets Interesser for nær. Vestsydelesmagterne kan da saa deres Røster med at tage Kaptianerne ud af Balkans Ud. „Doll. Blt.“

Jugen Bjørnjon-Forgudelse.

Vi er bleven anmodet om at optage følgende Svar af Prof. C. A. Brens paa den Artikel, som vi for en Tid siden optog efter „Amerika“. Det er os en Fornøjelse at give Plads for Prof. Brens' begrundede Svar, som er forekommet i „Co. Luth. Kirketidende“.

I nr. 21 af „Amerika“ faar en redaktionsartikel, hvis overskrift er „Bjørnjon-forgudelse ved Luther College“. Grunden til denne anke mod Luther College er den, at forsamlingen ved festen her den 17de maj paa minister Gudes opfordring rejste sig, da han havde læst stortingspresidentens udtalelse i anledning af Bjørnjon-forgudelse. Slutningsordene i stortingspresidentens tale viser, at han her omtaler Bjørnjon som b o r g e r. Og det kan da ikke kaldes for gudelse at rejse sig for en og anerkende ham efter hans død som en stor borger. Man forguder da ikke Cicero eller Cato, om man roler dem som store borgere. Hertil kommer, at forsamlingen her ved Luther College, aldrig, som jeg har læst, har vist nogen tilbøjelighed til at gjøre stor ære paa Bjørnjon.

Men var det ikke galt alligevel, at man rejste sig? Kunde det ikke ligesaa gerne være ugjort? Det kunde det. Men lynd var det da ikke. For det er sandt det, at Bjørnjon var en

stor patriot, borger, digter, taler, og da er det ikke lynd at sige det, ialfald naar man tillige leder folk vide, at man tager afstand fra hans forhold til kirke og kristendom. Og det blev der her gjort. Det blev gjort gjentagne gange bl. a. i saa stærke Ord som disse af past. Torriön, at det var hans ønske og bøn, at der i Norge maatte optaa en Martin Luthier, der kunde hævde kristendommen imod gammelt hedeniskab. Det er da hverken forgudelse eller fornegelse.

Finland og Rusland.

En Debat i Dumaen.

Efter at man har læst den telegrafiske Meddelelse om, at Ruslands Duma med 164 Stemmer mod 23 har vedtaget den Lov, som i Virkelighed gør det af med Finlands Selvstændighed, er det interessant at læse følgende forudgaaende Debat i Rigsdumaen:

St. Petersborg, 4. Juni. — Rigsdumaen behandlede i Gaar Lovforslaget om Finland. Ordvreren, Grev Venningens, erklærede, at Forslaget var fuldstændig lovmæssigt. Miljukov (konstitutionel-demokratisk Parti) erklærede, at Forslaget om hurtig Fremme vidnede om Mangel paa Retsfølelse hos Højretallet. Han sluttede saaledes: Styrk eder i Fordærelse, hvis I vil, det konstitutionel-demokratiske Parti vil ikke være med!

Anrep (Ktobrist) udtalte, at vesteuropæiske Lærde til ingen Nytte af en Statsopgave for den russiske Regjering uledede en juridisk Anklage. Forslaget var af Hensyn til Staten en Nødvendighed. Den omdrevne Jæmsedkommenhed mod Grænsene maatte opheves; men paa den anden Side skulde man ikke gaa til at russificere dem; de nationale Vestsydeleser burde beskyttes, saa længe de ikke stred mod Rigets Interesser.

Georgijevski (Socialdemokrat) hævdede, at de finiske Grundlove ikke kunde ændres uden den finiske Landdags Samtykke. Samolovskij (høireste Højre) erklærede, at Finland var en Trusel mod Rigets Sikkerhed; man maatte raade Bod derpaa ved Lovgivning og om nødvendigt med Vaabenmagt. Derpaa vedtoges det med 186 St. mod 120 at lade Forslaget gaa hurtig Fremme.

Ministerpresident Stolypin erklærede, at han vilde iagttage den største Tilbageholdenhed ved Behandlingen af dette Spørgsmaal. At tilsvarende Forholdet til Finland vilde være en sædvanlig Gæst og et jamvittighedsloft Øventyr; men kun en forbrudt Uvirkelighed kunde foranledige Regjeringen til at tie dette Spørgsmaal ihjel. (Bifald fra Højre og Centrum). Efter Regjeringens Anførelse var Finlands Frihed og Værnepligt og Værnepligt til Skade for Rigsinteresserne, for Rekrutantal og den russiske Befolknings Stærke. Taleren udtog, at Finland som Følge af de finiske Fordele, Rusland indrømmede det, kunde anvendes dobbelt saa meget i Kultursjæms og 3 Gange saa meget i Forbudsforholdet som Rusland. Den centrifugale Retning, som de finiske Anliggender tog, var mere og mere til Skade for Rusland.

Stolypin gav derpaa en Skildring af den historiske Udvikling af Spørgsmaalen om de almindelige Rigslove og fremhævede, at man fra begge Sider havde anerkendt Nødvendigheden af at naa til en Ordning. Spørgsmaalet var kun, hvem der skulde bestemme, i hvad Retning de almindelige Rigsanliggender skulde gaa. Timmerne paafod, at Rusland kun havde Afgjælsesretten i Udenrigsanliggender, saa at kun Landdagen kunde vedtage en Lovgivning i Forholdet mellem Rusland og Finland, medens Kejseren kun havde Vetoret. Den russiske Regjering derimod hævdede, at Finland var i Besiddelse af et vidtgaaende lokalt Selvførelse, men Regjeringen var samtidig fuldt overbevist om, at alle Anliggender, der angik hele Rusland, og alle finiske Love, der berørte Rigsinteresser, gik udover Grænserne for Landdagens Kompetence. En saadan Ret, som krævedes tilknyttet den finiske Landdag, stred

imod Anden i den finiske Forfatning. En saadan Ret havde kun Forbundsstater; men ingen havde hidtil anerkendt Finland som Ruslands Forbundsstat. Som Selvførelse var Kejseren i Besiddelse af Retten til Lovgivning for Riget. Den Udgang til Rigsdumaen og Rigsraadet, der var bleven tilføjet finiske Deputerede, var et Bevis paa den højeste Retfærdighed og samtidigt paa det russiske Riges Enhed.

Det nuværende Spørgsmaal var af Kejseren henvist til Dumaen, og uden dennes Bistand vilde der ikke blive gennemført nogen Rigslov. Stolypin sluttede sin Tale saaledes: Bevis De, mine Herrer, og der her repræsenterer Rusland og af Kejseren er bleven raadspurgte i en Sag, hvis Udgang endnu aldrig har behandlet, at i Rusland staaer den paa Folkets Kraft støttede Ret højest. (Vedvarende stormende Bifald fra Højre og Centrum).

I det tyvende og flyvende Aarhundrede.

Den 2. Juni var en ny Mærkedag, idet der blev foretaget flere særdeles anerkendelsesværdige Præstationer. Den vigtigste af disse var en Flyvning over Kanalen og tilbage igen, som foretoges af Englands her Rolls, der gik op fra Dover og fløj til Sangatte, Vest for Calais, og derpaa, uden at lande paa den franske Kyst, gjorde omring og fløj tilbage igen til Dover, hvor han landede lidt over Kl. 8 om Aftenen.

Samtidig havde den franske Grev Lambert en smuk Dag, idet han ved et Flyvestævne i Rehy, der afholdtes til Ære for den internationale Luftfartskongres, fløj 10 Km., idet han undervejs fløj over Østdebragene ved Menden i en Højde af 5-600 Meter.

Amerikanerne ligger heller ikke uden den lade Side. Flyveklubben i St. Louis beholder Udskættelse af en Præmie paa 40,000 Dollars for en Flyvning over Strækningen Indianapolis—St. Louis—Chicago—Indianapolis, d. v. s. en Strækning paa 650 eng. Mil.

Bibelens Beretning om Mennekenes første Bygninger.

At Chr. B. Nielsen, Professor.

Det er Moyses, som giver os Beretning om de første Bygningsværker paa Jorden efter den store Vandflod; han siger i sin første Bog „Paa den Tid var Kamper paa Jorden“, og de Værker, hvorom han beretter, maa da ogsaa kaldes kampemæssige. Først maa man fremhæve Konstruktionen af Arken, hvorom det hedder: „Da sagde Gud til Noah: Gør dig en Ark af Gophertræ; gør Rum i Arken, og beg den inden og uden til med Veg. Og denne er Maaden, efter hvilken du skal gøre den: Trehundrede Alen skal Arkens Længde være, halvtredsindstyve Alen dens Bredder, og tredive Alen dens Højde. Du skal gøre Vindue paa Arken, og oven til skal du fuldkomme den til en Alen, og Arkens Dør skal du sætte paa dens Side du skal gøre den med et nederste, et mellemste og et tredje Loft.“

Bl man nu sammenligne en saadan Træbygning af de angivne Dimensioner og med tre Etager med Nutidens største Rigsbygning, maa man have Ret til at kalde den kampemæssig, og det er indlysende, at et saadant Værk ikke kan udføres uden lang Tids forudgaaende Øvelse og Erfaring: efter Moyses maa der altsaa have eksisteret en Bygningskunst længe før Noahs Tid.

Og selv om man tænker sig Arken uden nogen funktionel Form (den har formodentlig lignet en folsk arkantet Riste med Kraaopadgaaende Tag) maa det dog indrømmes, at alene Konstruktionen, det vil sige Lømmersammenbygningen, maa betragtes som et betydeligt Bygningsværk, ligesom dens Højde under Opsættelsen har fordrøet et indviklet Stillads. Den blev bygget paa Jorden, og Vandet løste den, og førte den med sig; thi Moyses skriver saaledes: „Da kom Floden forretnet Dage over Jorden, og Vandet formeredes og opstøvede Arken, og den hævedes op over Jorden.“

Der findes i disse Ægne uhyre Østjæske bestaaende af Teglsten og Grus, og heraf er ved uhyre Udgravninger fremdraget mærkelige Værker af den senere babyloniske og assyriske Kunst.

Moyses siger endvidere: „Og Arken hvilede i den tyvende Maaned, paa den tyvende Dag i Maaned, paa Ararat's Berge.“ Der gik dog endnu en lang Tid, inden Jorden blev saa tør, at Noah og hans Familie kunde gaa ud af Arken, og i al denne Tid skulde der sørges for at holde Liv i Beboerne af den store Bygning, baade Mennesker og Dyr.

For at dette kunde være muligt, maa man tænke sig en temmelig kompliceret og tillige praktisk Indretning og Vejrtælle af det indre Rum; der maa have været Boliger for Menneskene med Alder, hvor de kunde tilberede deres Føde, Staldrum for Dyrene, og Opbevaringssteder for Føden baade til Mennesker og Dyr; men en saadan Indretning kan ikke udføres uden Kendskab til Bygningskunst.

Det er dog sandt, at Moyses nævner har kendt Vanlidelighederne ved store Byggeforsøg, da han havde levet saa længe i Egypten, der allerede i sin Tid havde en høj udviklet Bygningskunst, og hvor der paa hans Tid udførtes storartede Værker.

Moyses siger fremdeles: „Og Noah byggede Herren et Alter, og tog af allehaande rent Kvæg og allehaande rene Fugle, og ofrede et Brandoffer paa Alteret;“ men Opsættelsen af et saadant Alter, der maa have været af en betydelig Størrelse, maa ogsaa have krævet en Bygningskunst. I Landet mellem Floderne Eufrat og Tigris fremstod kort efter Noahs Tid flere betydelige Stæder: Nimrod nævnes ikke alene som en vældig Jæger for Herrens „Vilgigt“, men ogsaa som en stor Byggherre.

Denne Konge eller Gødding var en Søn af Chus, som var en Søn af Cham, Noahs yngste Søn. Om Nimrod siger Moyses: „Og Babel var hans Riges Begyndelse, og Crech og Accad og Calne i Sinear Land. Fra dette Land drog han ud til Assur, og han byggede Ninive og Medoboth og Calah, og Nefem imellem Ninive og Calah; denne er den store Stad.“

Nimrod var altsaa Grundlægger af to af Orientens største og heromstede Stæder i Oldtiden, Babylon ved Eufrat og Ninive ved Tigris; den første maa efter de overleverede Beretninger betragtes som en af de tidlige Kulturstater i Aften, hvis Blomstring sættes til det tredje Aarhundrede i Kr. Først maa henses, hvad der fortælles om Landet Sinear, og om det ældste Babelstæder.

Om Noahs Efterkommere skriver Moyses: „Og det ifete, der de rejste fra Osten, da fandt de en Dal i Landet Sinear og boede der. Og de jagde, den ene til den anden: Belan, lade os stryge Tegls og brænde dem vel; og de havde Tegls for Sten, og Jordbælg havde de for Kalk. Og de jagde: Belan, lader os bygge os en Stad og et Taarn, hvis Øvds kan naa op til Himlen, og lader os give os et Navn, at vi ikke skulle adprede os over al Jorden.“

Det Gæbel, hvor igennem Floderne Eufrat og Tigris strømmer, frembyder nogen Lighed med Egypten, idet nemlig den smeltende Side i de højereliggende Lande, hvor de har deres Udspring, bringer Vandet til at stige, og ligesom Nilen til at overstromme hele det flade Land, hvorved frembringes en overordentlig Frugtbarhed.

Overblikket gav allerede i Oldtiden Anledning til Dannelsen af det væsentligste Byggemateriale, nemlig Teglstene; men dette Materiale var ikke saa varigt som Egyptens hugne Sten, hvorfor der i Eufratlandene kun er bevaret saa lidt af Oldtidens Bygningsværker. Der findes i disse Ægne uhyre Østjæske bestaaende af Teglsten og Grus, og heraf er ved uhyre Udgravninger fremdraget mærkelige Værker af den senere babyloniske og assyriske Kunst.